

Szeged közegészségügyének rendezéséről.

„Ha nem tetszik az orvosoknak: mondjanak le. Kapunk orvost, amennyi kell!”
(Egy szegedi vezérférfi mondanása: 1915.)

Ujra reformok: hallom a felzudulókat. Ujra a közegészségügy: látom a gunyosan nevetőket. És a felzudulóknak és a gunyosan nevetőknek az ő nézőpontjaikból: igazuk van: Szegeden szívesen cserélik össze a közegészségügyet az — orvosokkal. (A tanyákon pedig csakugyan egy a : kettő.)

A gyermekhalandóság alapján megindult gyermekvédelmi akciónál is az volt a fontos, hogy: nem szabad a város szennyesét a világ előtt — mosni. Mert . . . még mindig kommitfóbb, uribb dolog kivasalt frakkal takarni be a szennyes inget, mint ugyanazt az inget mások szemeláttára kimosni. Ez a második.

És végül: ez a harmadik. Ugyancsak a gyermekvédelmi akció megindulásakor mondta egy kiváló és érdemekben gazdag orvos-társam, hogy: ő nem tartja szükségesnek Szegeden a gyermekvédelmi akciót, mert Szegeden a viszonyok: jók.

Mindehhez pedig a szegedi mordistáknak kedveskedendő hozzávehetem az általam nem tulságosan nagyrabecsült Nékám tanárnak és kormánybiztosnak legutóbbi cikkéből vett következőket: „a recordot azonban egy köz-kórház tartja, (nem a szegedi!), mely a 32600/916. sz. bm. rendeletre azt válaszolta, hogy nem nyit rendeléseket a nemi betegek számára, mert a nép nincsen hozzájuk szokva és szégyennek tartaná ilyeneken megjelenni.“!!

Szóval: ezek az auspiciumok a klasszikus és ezek a tünetek az — orvosi nyelven.

Amikor a szegedi egészségügy rendezéséről írok, nem az eddig esetleg meglevő: rendelkezéseket akarom szövéteni, nem fogok adatokat hozni a régebbi és a mai közegészségügyi viszonyokról. Az a szeretet vezet, melyet az egészségügy és Szeged városa iránt érzek akkor, amikor megírom, milyennek szeretném látni a holnap békéje utáni Szeged egészségügyét. Nem a máról írok, de nem is a jövő századok zenepartitúráját írom, szeretném hinni, hogy a: holnapot. A béke holnapját úgy, hogy a visszajövőket már készen fogadják azok a közegészségi intézkedések, melyek már a háboru előtt is nagyban éreztették hiányukat s amelyeket a háboru sürgős és feltétlen végrehajtandó jelzéssel szignált.

Mert a háboru mégis megtanította az embereket arra, hogy az orvosok a legelső sorban társadalom-, állam-fenntartó elem. És arra hogy az orvosok jól-ellátottságától, jól-felkészültségétől, jól-elkülönítettségétől függ legelső sorban is az emberek, az államok sorsa. A háboru megeáfolta egy kissé a jelen sorok elé írott jelmondatot mondó szegedi vezérférfiut is: nemesak, hogy: ne mondjanak le az orvosok, de, ha lemondanak: nem kapunk helyettük mást. Mert kevés volt eddig is az orvos, a háboru sokat tett közülük tönkre és a háboru után új, nagy jövőjük lesz az ország újjászervezésében, úgyhogy Szeged, ha továbbra is szüklátókörü elbánásban részesíti őket, nagyon messze fog maradni küküllőbugac mögött.

Most nézzük csak a küküllőbugaci kör-orvos és a Szeged sz. k. város kerületi tisztí orvosainak fizetését és jövedelmét.

Az orvosok fizetése: A szegedi külterületi tisztí orvosok jövedelme ez: 2600 K alapfizetés, 800 K fuvar- és napidíj, természetbeni lakás, 500 korona állami trachomakezelési jutalom. A fuvar- és napidíj 800 K. Eből: 400 K fuvar, 400 K napidíj. Az összes fizetés tehát: 2600+400+500+920 lakbér (de ez természetben van meg) = 4420 K. A küküllőbugaci kör-orvosnak fizetése ez: 1600 K alapfizetés, 1000 K helyi pótlék, 600 K sze-

mélyi pótlék, 1000 K trachomakezelési díj, 600 K lakbér. Ez egyenlő: 4800 K.

A szegedi külterületi tisztí orvosnak van évi átlagban 2800—4000 K évi magánpraxisa. Vagyis a szegedi külterületi tisztí orvosnak évi összjövedelme: 4200+4000 = legjobb esetben: 8200 korona.

A küküllőbugaci kör-orvosnak az állami illetőleg megyei fixumán kívül van 5 nagybirtokosa a) évi 400 K fixfizetéssel = 2000 K. 2 gyára á évi 150 K = 300 K. Munkáspénztára évi 400 koronával. Ezenkívül van 3800—5000 K magánpraxisa. Összes jövedelme tehát csaknem a legkevésbé jó esetben: 4800+2000+300+400+500=12.500 K. (Mindezek az adatok a békére vonatkozóak még.)

Miből adódik ez a praxis-jövedelemtöbblet? A következőkből.

1. A szegedi tanyákon a vizsgálat díja nappal: 80 fillér. Küküllőbugacon 1 korona.

2. A szegedi tanyákon a vizsgálat díja éjjel: 1K 60 fill. Küküllőbugacon: 2 korona.

3. A szegedi tanyákon a 7 éven aluli gyermek vizsgálati díja nappal: 40 fillér . . . 20 krajcár, éjjel: 80 fillér . . . 40 krajcár. Küküllőbugacon nappal: 1 korona, éjjel: 2 korona.

4. Ha az orvos a beteg lakására megy, keres a szegedi tanyán nappal: 2 koronát, éjjel: 4 koronát. 7 éven alóli gyermeknél: 1, ill. 2 koronát. Küküllőbugacon nappal 2 koronát + a megfelelő távosság szerinti kilométerpénzt. Tehát, ha a lakásától 10 km.-re viszik, akkor csak a kilométerpénz egy nappali látogatásnál 20×40 fill. = 8 korona. Vagyis egy 10 km.-es utért a küküllőbugaci kör-orvos nappal 10 koronát kap, éjjel: 20 koronát. Fel-nőtnél épügy, mint gyermeknél. A szegedi tanyákon sokszor viszik az orvost 10—15 km.-re, a tanyai utakat tekintve ez az odavissza: 20—30 km. ut 1 teljes nap, vagy éj.

Azonban be kell vallanunk, hogy ezzel szemben a betegek nagy százaléka Szegeden a tanyákon halálkölve kapjuk kézhez s így a velük való „munka“ tényleg kevesebb . . .

Az orvosok élelkörülményei: szintén fontosak. Ugyebár el méltóztatik gondolni, nyájas olvasóm, hogyan él a szegedi tanyákon az orvos. Küküllőbugacon van egy patikus, egy állatorvos, egy postás, egy-két földbirtokos, egy jegyző, egy-két tanító és van ha kell: pap is, aki legalább kártyázni tud, ha már egyebet nem is. Szóval: van ugynevezett kultúrtársadalom. A szegedi tanyákon? . . . Igen. A községben az orvos mindent megvehet, vagy meghozathat a zsidó boltossal; a szegedi tanyáról, ha úgy fordul, 5 kiló krumpliért és 10 fillér ára mákért a városba kell beküldenie az orvosnak és husz csak sátoros ünnepen evett, nemesak most, a békében is. Ezzel szemben van legalább posta is a szegedi tanyán — hetenkint kétszer. Külön fizetés ellenében, havi 3 K-ért van nekem hetenkint — négyszer. Szerdán esetleg megkapom a vasárnapi pesti hírlapokat . . . Sőt van a szegedi tanyákon telefon is, de beszélni évenként átlag 14—15 napon lehet rajta, a többi 350—351 napon csak villámhárítól szolgál. A szegedi tanyai orvos, míg ellátja magát fával, szénnel, élelemmel, mert a tanyán semmit sem kap, ha nem kedves a néppel, elkölti utolsó fillérig az egész jövedelmét. Ruhára nem jut, de az legalább nem is kell neki . . . Ha nem kedves a néppel. Azt mondja a nyájas olvasó: legyen kedves a néppel. Csak-hogy, nyájas olvasó, ez a kedvesség ilyeneket jelent: nem ragasztani ki vörös cédulát a vörhenyes házra, a halottat eltemettetni még halála napján és csakis délelőtt, bizonyítványt adni a 140 kilós nőnek, hogy a tuberkulózis utolsó stádiumába él, soha sem bönölni fel senkit, mert akkor fuccs a népszerűségnek . . . Ugyebár, nyájas olvasó, ez kissé drágább élelmezési rendszer lenne: a lelkiismeret, a meggyőződés, az etikai alap, a hivatást árusító. De legelőször jól jöve-

delmező: a lelkiismeretért kapsz krumplit, a tudományos meggyőződésért babot, az etikai alapodért tejet és turót, a hivatásodért: pénzt. Többet, mint az előirt 40 fillért.

Ezek békebeli állapotok. A háboru alatt nem ment fel semminek sem az ára. Ellenben méltányos, hogy az orvosi vizsgálat díja ma is 40 fillér legyen. És méltányos, hogy 400 K legyen a fuvar, amikor egy 4 km-es utért 10 koronát fizetsz a legjobb esetben is.

A háboru alatt megmutatta igazi böcsületös, jó magyar ábrázatát a szegedi tanyai magyar. (Majdnem azt irtam: a magyar muzsik, mert mégis csak ez az igazi neve.) Gondolj, nyájas olvasó, arra a köztisztviselőre, aki ez, általad már megismert tanyai muzsik jószágára és rokon-, vagy ellenszenvére vagy utalva . . . Belőle és tőle élj meg . . .

Ilyen fizetési, jövedelmi, megélési kulturális, társadalmi, szellemi helyzetben él a Szeged szabad királyi város kerületi tisztí orvosa. Sok tudománnyal, sok erkölccsel, jó-akarattal, türelemmel felszerelten.

Kérdem: lehet az ilyen orvostól, az így ellátott, az ily helyzetben élő orvostól azt várni, hogy — közegészségügyet csináljon? Azaz, bocsanat: ezt nem kérdezem.

Budapest közegészségileg elsőrangban megszervezett, mégis állandó veszélyben él a környék miatt, ahonnan minden járványt, minden piszkot és bajt becipelnek.

Ép ilyen viszonyban áll Szeged belterülete a tanyával. *A tanya a város állandó veszedelem.* Ha a tanya közegészségügyileg jól-ellátott, a város közegészsége emelkedik. E viszony egyenes arányt mutat egymással. *A legfőbb kérdés tehát a tanya közegészségének rendezése.*

Példa. A tanyán van egy helyen tifusz. Amíg a tanyai tifuszról a kerületi orvos tudomást szerez, a tifuszos helyről naponként a városba hordott tejjel fél Szeged fertőződhetik. Sőt azután is. Mert a kerületi orvos megállapítja a tifuszt, reáparancsol a magyarrá, hogy nem szabad a tejet a városba vinni. Egyszer-kétszer ő is ellenőrzi, a rendőr is egyszer-kétszer, de ettől az ellenőrzéstől még bátran viheti be a tifuszos tejet a jó tanyai muzsik a városba. Ögye mög a fene az urakat . . . mondi magában.

Lehetne-e ezen segíteni? Nehezen, de: lehet. Először is minden tanyai kocsin, minden tejes-edényen rajta kell, hogy legyen a tulajdonos neve és lakása. Másodszor minden tifusz-esetről listájának kell lenni a vámházaknak. A vámr megnézi a kocsin levő nevet, a kannán levő nevet, belenéz a listába és szól: ezt a tejet pedig nem viheti be a városba, előbb megvizsgáltatni, van-e benne az a bizonyos bacillus. Ha a tej nem fertőzött helyről eredő, a kannára ragaszt egy cédulát: bemehet a piacra, ahol a *rendőrorvos* megnézi: alkalmas-e közfogyasztásra. Rendőrorvos. Az nincs. Legyen.

A tanyákon pedig nem kell: *tisztí orvos*. A háboru után ugyse lesz, mert az az orvos, akinek tisztí orvosi képzettsége is van, talál magának jobb helyet s a vezérférfi meg fog cáfoltatni: nem lesz helyette más. Kör-orvos talán: igen. *A tanyákon nem is kell tisztí orvos, csak egy: a központokon.* Amiatt pedig ne legyen praxisa, csak ellenőrző és adminisztratív szerepe. Az vizsgálja az iskolákat, a boltokat etc. És legyen neki 2600 K fizetése. Esetleg: kevesebb és elég lesz . . . Ezzel szemben igaz, hogy a tanyai tisztí orvos bekerülhet idővel a városba is s ekkor baj, ha nincs tisztí orvosi képesítése. Aki tehát be akar jutni, meg fogja szerezni azt, de a tanyai orvostól megkövetelni még akkor sem kell majd.

Hogy minden kerületi orvos mellé *egészségügyi örök, babák, gyermekfelügyelőnk* kellenek, arról nem beszélek, mert ez már Wolf főorvos és Szalay főkapitány biztos kezében jó helyen van.